

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Олексій Шафоростов,

*аспірант Інституту професійної освіти НАПН України, директор
Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти в Івано-
Франківській області,
Івано-Франківськ, Україна
<https://orcid.org/0009-0001-3523-278X>*

Анотація. У статті проаналізовано професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти в процесі фахової підготовки для їхньої успішної професійної діяльності в сучасних умовах організації освітнього процесу.

Ключові слова: майстер виробничого навчання, компетентнісний підхід, професійна компетентність, структура методичної компетентності.

PROFESSIONAL COMPETENCE MASTERS OF INDUSTRIAL TRAINING OF PROFESSIONAL (VOCATION-TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTIONS IN THE AUTOMOBILE INDUSTRY

Oleksiy Shaforostov,

graduate student of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, director of the Educational and Methodical Office of Vocational and Technical Education in the Ivano-Frankivsk Region, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Abstract. The article analyzes the need for professional competence of masters of industrial training of vocational (vocational and technical) education institutions in the process of professional training for their successful professional activity in modern conditions of the organization of the educational process.

Keywords: master of industrial training, competence approach, professional competence, structure of methodical competence.

Головним завданням розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період є визначення шляхів розв'язання проблем подальшого розвитку транспортної галузі, зростання попиту на транспортні послуги, активізації процесів інтеграції транспортно-дорожнього комплексу України до європейської та світової транспортних систем. Для сучасного економічного стану України характерним є підвищення ролі транспорту, який забезпечує життєдіяльність населення, функціонування і розвиток економіки держави, збереження її обороноздатності, можливість досягнення зовнішньоекономічних цілей країни.

Сьогодні автотранспортні підприємства працюють в умовах відсутності централізованих замовлень, що викликає визначену нестабільність формування обсягів їх послуг протягом запланованого періоду часу. У квітні 2021 року уряд затвердив "План заходів із реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року". Документ містить низку кроків щодо втілення Україною її євроінтеграційних зобов'язань у галузі транспорту.

Перед закладами професійної (професійно-технічної) освіти стоїть низка складних завдань, спрямованих на підготовку кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці.

Конкурентність ринку праці як необхідна умова підготовки високопрофесійного фахівця передбачає формування методичної компетентності майстра виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Саме від майстра виробничого навчання, професійної компетентності, яка поєднує професійні уміння у певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва і майстерність педагогічної діяльності залежить професійна підготовка здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (Цюман, 2018).

Законодавство України ґрунтується на Конституції України та складається із Законів України «Про освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), «Про професійний розвиток працівників» (2012), регулює певні аспекти освіти, надає державні гарантії здобувачам освіти і педагогічним працівникам.

В системі професійної освіти мають бути створені умови для якісної професійної підготовки здобувачів освіти, що в освітній процес нових освітніх технологій інноваційних методів навчання, високий рівень професійної компетентності педагогічних працівників.

Професійна компетентність майстрів виробничого навчання відображає необхідний рівень їх практичної та методичної підготовленості, яка забезпечує можливість ефективно реалізовувати свої посадові компетенції, враховуючи сучасні освітні технології та сучасні тенденції розвитку виробничої сфери автомобільної галузі. Такі складники, становлять низку найзагальніших понять, які мають бути втіленими в комплексі знань, умінь, здатностей, цінностей, мотивів ставлень до виробничої та методичної діяльності майстрів виробничого навчання, як фахівців автомобільної галузі педагогів.

Поняття "компетентність" посідає значне місце у вітчизняній психологічній теорії. Сутність феномена "професійна компетентність" можна розкрити через значення близьких понять: "компетентність", "компетентний", "компетенція". У словнику іншомовних слів компетентність визначається як "володіння знаннями, які дозволяють судити про що-небудь, висловлювати вагому авторитетну думку" або "володіння компетенціями, поінформованість, обізнаність, авторитетність". Поняття "Компетенція" розуміється як "коло повноважень будь-якої організації, установи або особи; коло питань, в яких дана особа має повноваження, знання, досвід". Поняття "компетентний" витлумачено як "знаючий, поінформований у певній галузі, той, що має право на основі своїх знань або повноважень робити чи вирішувати що-небудь, судити про що-небудь" (Кручек, 2020).

Професійно важливими якостями для майстрів виробничого навчання є професійна відповідальність (якісне виконання своїх професійних обов'язків), організованість (внутрішня зібраність, що характеризує узгодженість між цілями діяльності та способами її здійснення), пунктуальність (культура виховання і мислення майстра виробничого навчання), методичність (послідовність і організованість дій на основі одного або системи засобів методичної діяльності.), системність (бачення цілісності методичної діяльності), здатність (прагнення) до самоосвіти, які зумовлюють ефективність методичної діяльності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Важливу роль для професійного становлення та розвитку відіграє стажування на підприємстві, що є замовником кадрів підвищення робітничого розряду в умовах виробництва та постійна

співпраця з роботодавцями щодо проходження здобувачами освіти виробничого навчання та виробничої практики.

Педагогічний досвід, який набувається як у процесі фахової підготовки, так і в ході самонавчання та самовдосконалення особистості, є важливим для формування методичної компетентності майстра виробничого навчання. Практична підготовка здобувачів освіти покликана забезпечити набуття ними практичних професійних умінь і навичок, що впливає на формування методичної компетентності.

Методична компетентність майстра виробничого навчання, спрямована на освоєння та вдосконалення існуючих, а також розробку і впровадження нових принципів, форм, методів ефективної організації освітнього процесу. Досягнення високих результатів у професійній діяльності в аспекті методичної компетентності майстра виробничого навчання формується відповідно освітнім стандартам. При цьому, методична компетентність включає: розробку навчальних програм; формування методичного забезпечення освітнього процесу; впровадження сучасних методів, педагогічних технологій і прийомів навчання. Реалізація методичної компетентності пов'язана із застосуванням методичних знань, методичних і психолого-педагогічних умінь в професійній діяльності, виконанням професійних обов'язків згідно з нормативними документами закладу освіти. Методична компетентність орієнтована на розвиток професійних якостей впродовж життя, вдосконалення власної професійності на всіх етапах життєдіяльності (Вдовенко, 2023).

З огляду на мінливість та швидкий темп розвитку автомобільної галузі особливої ваги набувають питання системної роботи з підвищення рівня професійної компетентності, формування педагога, здатного до перманентного професійного самовдосконалення. Здобувачі освіти мають володіти сучасними технологіями з обраної професії, що постійно оновлюються, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, бути спроможними використовувати комунікативні вміння для розв'язання навчальних та виробничих завдань. Формування професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників є сферою відповідальності майстра виробничого навчання, роль якого в закладі професійної (професійно-технічної) освіти за останні роки значно змінилася. Майстер усе більше стає організатором професійно-практичної підготовки здобувачів освіти, головним завданням якого є сприяння розвитку пізнавальної активності та самостійності здобувачів освіти.

За сучасних умов, для майстра виробничого навчання важливим є усвідомлення необхідності бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Праця майстра виробничого навчання відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких та різнобічних наукових професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу його професійної компетентності (Шафоростов, 2023).

Отже, для майстрів виробничого навчання є обов'язковим стажування на підприємствах, у навчально-практичних центрах для практичного опанування новітніх виробничих технологій. Важко підготувати професійно-компетентного робітника в умовах, коли майстер виробничого навчання сам не володіє новітніми технологіями, новою технікою. Поряд з тим, не менш важливим є організація педагогічного процесу з метою передачі знань, умінь здобувачам освіти, що і є змістом методологічної професійної компетенції. Ця складова базової професійної компетенції вдосконалюється під час психолого-педагогічного підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання.

Список посилань

Верховна Рада України. (2017). *Про освіту: Закон України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Верховна Рада України. (1998). *Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Верховна Рада України. (2012). *Про професійний розвиток працівників: Закон України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text>

Вдовенко, О. (2023). *Формування методичної компетентності майстрів виробничого навчання в процесі фахової підготовки*.

Кручек, В. (2020). Аналіз результатів самооцінювання розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції*.

Цюман, Т. (2018). *Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник*.

Шафоростов, О. (2023). Методична компетентність майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти: *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, (с. 168).